

UNAPREĐIVANJE SARADNJE – BILTEN

IPA programa prekogranične saradnje
Crna Gora-Albanija i Crna Gora-Kosovo
2014-2020

Avgust 2023

IZVOR: PROJEKAT NEPOGODE NE POZNAJU GRANICE 2 – INFORMATIVNI DOGAĐAJI

SADRŽAJ

Sedamnaesto izdanje biltena donosi informacije o aktivnostima i događajima koji su sprovedeni u IPA programima prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna Gora - Kosovo* 2014-2020. Programe i projektne aktivnosti finansira Evropska unija.

Više informacija o programima možete pronaći u nastavku.

IPA program prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija 2014-2020

Opšti cilj programa je promovisanje/jačanje dobrosusjedskih odnosa i socio-ekonomskog razvoja pograničnih regija, kroz valorizaciju njihovog turističkog potencijala, ekološki održiv i društveno inkluzivni ekonomski razvoj, uvažavajući njihovo zajedničko kulturno i prirodno nasljeđe.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

IPA program prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo 2014-2020

Opšti cilj programa je poboljšanje standarda i kvaliteta života ljudi u programskom području, kroz ekološki održiv i socijalno inkluzivni ekonomski razvoj regiona, uz poštovanje zajedničke kulturne i prirodne baštine.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

- »»» Dokumentarni film o ekoturizmu na teritoriji Crne Gore, Albanije i Kosova premijerno prikazan u Podgorici.....2
- »»» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija.....3
- »»» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo..... 4
- »»» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 5
- »»» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo.....7
- »»» Promocija IPA III Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija.....10
- »»» Strukture IPA programa prekogranične saradnje učestvovala na Regionalnom konsultativnom Forumu prekogranične saradnje.....10

Ova publikacija je izdata uz podršku Evropske unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Zajedničkog tehničkog sekretarijata Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna Gora-Kosovo i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

*Ovakvo imenovanje ne dovodi u pitanje stavove o statusu, i u skladu je sa rezolucijom UNSCR 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskom proglašenju nezavisnosti

Projekat finansira
Evropska unija

MNE – ALB
IPA-PROGRAM PREKOGRAIČNE SARADNJE
CRNA GORA – ALBANIJA 2014-2020

MNE – KOS
IPA-PROGRAM PREKOGRAIČNE SARADNJE
CRNA GORA – KOSOVO 2014-2020

Dokumentarni film o ekoturizmu na teritoriji Crne Gore, Albanije i Kosova premijerno prikazan u Podgorici

U prostorijama Evropske kuće, 18. maja, u organizaciji Ministarstva evropskih poslova Crne Gore, premijerno je prikazan dokumentarni film pod nazivom „Promocija ekoturizma na teritoriji Crne Gore, Albanije i Kosova“.

Kroz petnaestominutni dokumentarni film, koji gledaocima vodi na putovanje kroz pogranično područje Crne Gore i Albanije i Crne Gore i Kosova, predstavljeni su rezultati ostvareni u okviru osam projekata prekogranične saradnje u ovom području.

Ističući značaj prekogranične saradnje Crne Gore sa Albanijom i Kosovom, generalni direktor Direktorata za evropske fondove u Ministarstvu evropskih poslova Bojan Vujović kazao je da je posvećenost tri operativne strukture, sa svim uključenim stranama, omogućila da se prikažu značajni rezultati na polju promocije turizma i kulturnog i prirodnog naslijeđa.

„U okviru IPA II Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija do sada je podržan 21 projekat ukupne vrijednosti od preko 7 miliona eura, i to iz oblasti turizma, zapošljavanja, zaštite životne, a sve u cilju unapređenja standarda i kvaliteta života ljudi u programskom području. S druge strane, u okviru programa sa Kosovom podržana su 23 projekta ukupne vrijednosti od takođe preko 7 miliona eura“, naglasio je Vujović.

Ispred Državne agencije za strateško programiranje i koordinaciju podrške Republike Albanije prisutnima se obratila Kjara Adhami, direktorica Direktorata za finansijsku podršku, koja je ocijenila da su rezultati na terenu vidljivi, te da je zajednička kvalitetna saradnja dovela do ovih sjajnih rezultata.

Trim Beriša, zamjenik generalnog sekretara Ministarstva administracije lokalne samouprave Kosova, istakao je saradnju Crne Gore i Kosova kao primjer dobrosusjedskih odnosa. „U okviru ovog programa realizovano je mnoštvo aktivnosti u cilju poboljšanja kvaliteta života u pograničnom području Crne Gore i Kosova, a rezultati projekata svjedoče o sve boljoj međuinstitucionalnoj saradnji dvije zemlje“, kazao je Beriša.

Liselot Isakson, zamjenica šefa Sektora za saradnju iz Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, iskazala je zadovoljstvo što je EU podržala razvoj potencijala turističkog sektora Crne Gore, Albanije i Kosova.

„Veoma sam ponosna što je Evropska unija podržala projekte kroz koje smo dobili nove i inovativne proizvode u ovom području, diverzifikujući i čineći turističku ponudu pristupačnijom i privlačnijom za posjetioce“, istakla je Isakson. Dokumentarni film *Promocija ekoturizma na teritoriji Crne Gore, Albanije i Kosova* možete pogledati [ovdje](#).

Nakon projekcije filma održana je panel diskusija sa predstavnicima projekata koji se finansiraju u okviru programa prekogranične saradnje na temu *Mogućnosti prekogranične saradnje iznačaj ruralnog i ekoturizma*.

Snežana Zečević iz Regionalne razvojne agencije za Bjelasicu, Komove i Prokletije, **Stilian Doraci** iz EuroPartners Development iz Albanije i **Virit Morina** iz opštine Peć, Kosovo, razgovarali su sa **Nikolom Đonovićem**, iz Zajedničkog tehničkog sekretarijata o ključnim dostignućima projekata, iskustvima sa terena i odgovoru krajnjih korisnika na brojne inicijative. Tokom panela je ocijenjeno da prekogranična saradnja pruža mogućnosti za značajne intervencije u lokalnim zajednicama i da ovaj instrument treba da koriste svi akteri.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija

Proizvođači ljekovitog bilja i meda dobili podršku kroz EU projekte

U okviru projekta *Promovisanje održive upotrebe ljekovitih i aromatičnih biljaka za poboljšanje egzistencije i očuvanje biodiverziteta* korisnici iz Crne Gore i Albanije dobili su podršku u obuci, vođenju i preradi aromatičnog i ljekovitog bilja.

Almir Jasavić iz Plava jedan je od proizvođača ljekovitog bilja i meda koji je dobio podršku kroz projekat koji finansira EU. Nedavno je učestvovao u TV emisiji u kojoj je istakao značaj podrške EU u ovakvim projektima. Intervju pogledajte [ovde](#).

Mape lokacija aromatičnog i ljekovitog bilja dostupne su na internetu. Za više informacija posjetite <https://aromaticmedicine-plants.me/> i <https://didc-map-tropoje.al/>.

Održani informativni događaji na temu smanjenja rizika od katastrofa

Informativni događaji su organizovani tokom juna u Baru, Ulcinju i Budvi na temu smanjenja rizika od katastrofa, u cilju informisanja stanovništva ovih opština o najčešćim rizicima i adekvatnim mjerama u cilju prevencije i saniranja posljedica prirodnih i drugih nepogoda, na prvom mjestu poplava i požara. Info događaji su organizovani u saradnji sa predstavnicima Službe zaštite i spašavanja Bar, kao i Direktorata za zaštitu i spašavanje. U okviru događaja, prisutnima su podijeljene informativne publikacije na teme vezane za zaštitu i spašavanje u slučaju nepogoda i promotivni materijal. Aktivnost je bila dio projekta projekta Nepogode ne poznaju granice 2 koji sprovode FORS Montenegro i Prefektura Skadar.

Nove aktivnosti projekta SOLUTION

Centar za ekotoksikološka istraživanja Crne Gore, Univerzitet u Tirani i Udruženje Zeleni centar, u sklopu projekta *Skadarsko jezero bez hemijskog zagađenja – SOLLUTION*, nastavljaju sa saradnjom u vidu sprovođenja aktivnosti za podizanje kapaciteta organizacija. Naime, 14. juna 2023. godine u Skadru održana je radionica *Rezultati invitro bioloških ispitivanja kvaliteta vode i poređenje sa hemijskom analizom*, koju je organizovao i održao stručnjak za zaštitu životne sredine Patrik Reynolds. Glavne teme o kojima se razgovaralo bile su Okvirna direktiva o vodama i prioritetne supstance, rezultati biološke analize u odnosu na hemijsku analizu i hemijsku analizu žarišta Skadarskog jezera. Rezultat projekta je dobio dodatnu vidljivost kroz izveštaje medija. Pogledajte izveštaj Glasa Amerike [ovdje](#) i članak Evropske kuće Crne Gore [ovdje](#).

Aktivnosti izgradnje kapaciteta za korisnike

U okviru projekta ACCENT nastavljeno je sa aktivnostima podizanja kapaciteta. Naime, od 28. do 31. avgusta održana je obuka na temu „Motivacija i samopouzdanje“ koju je vodila **Aleksandra Anđelić**.

Teme obuke su bile značaj samopouzdanja za uspjeh, interni i eksterni faktori za samopouzdanje, razlika između zdravog i nezdravog samopouzdanja, stubovi samopouzdanja, uticaj etiketiranja na samopouzdanje, faktori motivacije, upravljanje prioritetima, šta nas demotiviše, mapa snaga, vježbe kao i druge slične teme.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo

Nova radna mjesta u poljoprivredi

U Podgorici je 27. jula 2023. godine održana završna konferencija projekta „Otvaranje novih radnih mjesta u poljoprivredi“. Projekat su sproveli Glavni Grad Podgorica – Sekretarijat za preduzetništvo i Inicijativa za razvoj poljoprivrede Kosova – IADK. Tokom konferencije istaknuto je da je ukupna vrijednost ovog projekta za korisnike u Crnoj Gori i na Kosovu iznosila 350 hiljada eura, od čega je najveći dio sredstava opredijeljen za kupovinu opreme, čija vrijednosti je iznosila preko 75 hiljada eura.

Ovim projektom preko 60 korisnika steklo je nova znanja i dobilo opremu za unapređenje sopstvene proizvodnje, preko 5000 ljudi informisano je o ovom projektu kroz medijsku prezentaciju, 30-ak ljudi obezbijedilo je sebi stalan izvor prihoda i povećalo zaposlivost i preko 250 ljudi je participiralo u unapređenju poljoprivrednih znanja i vještina iz ove tri

oblasti. Organizovan je i uspješan sajam poljoprivrednih proizvoda korisnika na zelenoj pijaci, gdje je preko 1000 posjetilaca bilo u prilici da se bliže upozna i proba proizvode korisnika.

Učesnici konferencije su ocijenili da je projekat donio dobre rezultate i da kao takav može da bude model za neke slične inicijative na ovu temu u narednom periodu.

Oprema za zdravstvene ustanove

U okviru projekta CARES 2, projektni partneri FORS Montenegro i ECMI Kosovo, nastavili su sa aktivnostima podizanja svijesti i preventivnim pregledima sa obje strane granice.

Štaviše, na Kosovu je završena procedura nabavke medicinske opreme. Oprema će biti isporučena zdravstvenim ustanovama u Đakovici, Peći, Istoku, Klini i Dečanima, dok će medicinsko osoblje biti obučeno za korišćenje ove opreme. Takođe, zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori biće isporučena dodatna oprema.

Projekat Turistički „hab“ za bolju turističku ponudu u manje razvijenim planinskim predjelima u završnoj fazi

Projekat Turistički „hab“ za bolju turističku ponudu u manje razvijenim planinskim predjelima ušao je u završnu fazu realizacije. Opština Andrijevića je završila predviđene projektne aktivnosti i organizovala obuke za seoska domaćinstva, kao i uradila nabavku dodatne opreme za planinarski dom u Krivom Dolu. Planinarski dom Krivi do postao je turistička atrakcija i deo turističke ponude koju promoviraju i turističke agencije. Na Kosovu su sprovedene slične aktivnosti gdje su radovi u planinarskom domu „Bjeshket e Belegutu“ završeni. Pokrenut je novi [sajt](#) Planinarskog udruženja „Škelzen Haradinaj“ koji će upravljati planinarskim domom.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija

Posao bez granica!

Projekat „Posao bez granica!“ se sprovodi u cilju poboljšanja socijalno inkluzivnog ekonomskog razvoja pograničnih regiona Fuš Arez, Malesi e Male i područja Cetinja i Podgorice. Dvogodišnji projekat sprovodi partnerski konzorcijum koji predvodi Prijestonica Cetinje u saradnji sa ProAct Hub iz Crne Gore, Institutom za održive politike iz Albanije i Opštinom Fuše Arez. Ukupna vrijednost projekta je 428.085,60 eura a projektom se nastoji poboljšati zapošljivost i socijalna inkluzija među mladima, ženama, dugotrajno nezaposlenim osobama i osobama sa invaliditetom u sektorima ruralnog turizma i ugostiteljskih usluga, cirkularne/zelene ekonomije, poljoprivrede i inkluzivnog socijalnog preduzetništva. Pored toga, jedan od specifičnih ciljeva projekta je i da pokuša poboljšati konkurentnost prekograničnog poslovanja kroz izgradnju kapaciteta za održivo korišćenje lokalnih resursa i istraživanje potreba tržišta i perspektive za nastavak zapošljavanja i

self-employment in targeted sectors in the Skadra, Cetinje and Podgorice area.

Project partners have after signing the agreement on cooperation begun the implementation of activities that will improve the situation in the target region in the field of employment, with a focus on young people and other social categories.

Zajednička akcija zaštite životne sredine - JEPA

Opština Gusinje i Opština Puka, sprovode projekat „Zajednička akcija zaštite životne sredine – JEPA“, ukupne vrijednosti 300.420,00 eura, koji će trajati 18 mjeseci. Opšti cilj projekta je promocija održivog razvoja u prekograničnom području, smanjenje zagađenosti i unapređenje valorizacije integrisane zaštite životne sredine.

The project will improve the waste management system and environmental protection through technical strengthening of local capacity for waste management, as well as through improving knowledge and skills of students on integrated environmental protection, circular economy and waste management.

Project partners have begun project activities and held a media presentation of project activities in Gusinje in June and used this opportunity

da potpišu ugovor o partnerstvu, kao i da informišu sve zainteresovane strane o predstojećim aktivnostima.

Vještine za posao Albanija - Crna Gora

Kako bi olakšali pristup tržištu rada za mlade ljude i žene, Biznis centar Bar u partnerstvu sa Privrednom komorom Crne Gore i Albanskom investiciono-razvojnom agencijom, sprovodi projekat „Vještine za održivo zapošljavanje i inkluzivni ekonomski rast prekograničnog područja Albanije i Crne Gore – Vještine za posao Albanija – Crna Gora“. Ukupna vrijednost dvogodišnjeg projekta je 290.000 eura, dok je cilj povećanje profesionalnih vještina i kompetencija nezaposlenih osoba u prekograničnom regionu kako bi se zadovoljile potrebe za zapošljavanjem u sektoru turizma, ICT-a i ugostiteljstva.

Projektni partneri su u Baru organizovali prvu konferenciju o mogućnostima zapošljavanja i trendovima na tržištu rada u pograničnom području. Tokom konferencije razgovaralo se o trendovima, ograničenjima i mogućnostima na tržištu rada u Albaniji i Crnoj Gori, kao i o programima podrške za mlade i žene, vještinama i kompetencijama za buduće zapošljavanje i o pristupu mladih ka preduzetništvu.

Nova stvarnost kulturne baštine

Projekat „Nova stvarnost kulturne baštine“ koji ima za cilj da doprinese razvoju turizma, kulture i baštine u Crnoj Gori i Albaniji, sprovodi Opština Bar u saradnji sa albanskim partnerima, Opštinom Tropoja i Fondacijom za lokalnu autonomiju i upravljanje (FLAG).

Projekat će trajati 30 mjeseci i ukupna vrijednost je 533.024,94 eura. Specifični cilj projekta je da se prekogranično kulturno nasljeđe Bara i Tropoje unaprijedi, bude široko priznato i promovisano kroz kreiranje savremene turističke prezentacije.

Projekat predviđa restauraciju/revitalizaciju i adaptaciju lokaliteta kulturnog nasljeđa u Baru i Tropoji, kao što su Stari grad Bar i Muzej „Bajram Curri“, kao i kreiranje nove turističke rute i nove turističke

ponude kroz sistem proširene realnosti koja će obuhvatiti kulturne lokalitete u Baru i u Tropoji. Kao rezultat projekta predviđeno je obučavanje relevantnih zainteresovanih strana iz Bara i Tropoje u oblasti

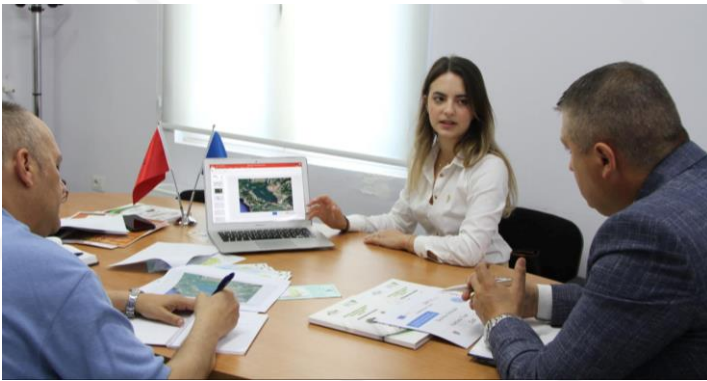
adaptacije i stavljanje u ponovnoj upotrebi objekata kulturnog nasljeđa, interpretacije lokaliteta nasljeđa i prezentaciji nove turističke ponude široj populaciji. Projekat je započeo sa aktivnostima, a među prvima su bile organizacija prve konferencije i potpisivanje partnerskog sporazuma između partnera.

Razvijanje pametnih šuma

Fondacija za lokalnu autonomiju i upravljanje (FLAG) iz Albanije, u partnerstvu sa opštinama Bar i Skadar sprovodi projekat „Razvijanje pametnih šuma“. U sklopu rezultata projekta, predviđene su aktivnosti koje se odnose na izradu operativnog plana za postavljanje fotonaponskih senzora radi blagovremenog otkrivanja požara, nabavka i sprovođenje obuka za upravljanje tehnologijom »Smart Forests« koja se koristi za gašenje šumskih požara.

Pored toga, predviđena je i nabavka specijalnih dronova za nadzor u prekograničnom regionu, instaliranje sistema za detekciju šumskih požara, kao izrada i sprovođenje Zajedničkog plana za upravljanje rizikom od velikih požara i zaštite od požara. Planirane su i specijalizovane prekogranične zajedničke obuke za unapređenje kapaciteta vatrogasaca za reagovanje na prirodne nepogode. Uz to, održaće se i obuka za koordinaciju reagovanja između lokalnog stanovništva na prekograničnom području, dok će se pojedinci iz lokalnog stanovništva, koji će biti dio uspostavljene mreže volontera, obučiti i opremiti za reagovanje na prirodne nepogode. Projektni partneri su već počeli sa sastancima sa zainteresovanim stranama, između ostalih sa Nacionalnom agencijom za šumarstvo Albanije, lokalnim nevladinim organizacijama i Agencijom za zaštićena područja.

Promotivni video projekta pogledajte [ovdje](#).

Sliv Skadarskog jezera - prekogranični rezervat biosfere

Projekat „Sliv Skadarskog jezera - prekogranični rezervat biosfere“ sprovode Ekološki centar za razvoj, obrazovanje i umrežavanje (EDEN) iz Albanije, Program za životnu sredinu (EnvPro), Nacionalna agencija za zaštićena područja Albanije i Javno preduzeće Nacionalni parkovi Crne Gore. Cilj projekta je doprinos jačanju zaštite prekograničnih ekosistema, održivog socio-ekonomskog razvoja sliva Skadarskog jezera i promovisanje dobrosusjedskih odnosa kroz usklađivanje sa uslovima UNESCO programa „Čovjek i biosfera“.

Predviđeno trajanje projekta je 30 mjeseci, dok je ukupna vrijednost 453.096 eura. Kroz specifične ciljeve projekta daće se podsticaj za zajedničko usklađivanje uslova za nominaciju sliva Skadarskog jezera (SLW) za UNESCO-ov prekogranični rezervat biosfere (TBR), dok će se ujedno poboljšati ciljevi biodiverziteta i praćenje ekološkog statusa i pretnji u okviru potencijalnog UNESCO TBR-a. Kao ishod ovog projekta, Crna Gora i Albanija će predati formular za nominaciju za sliva Skadarskog jezera (SLW) za UNESCO-ov prekogranični rezervat biosfere (TBR), zainteresovane strane i lokalno stanovništvo će biti osposobljeni da učestvuju i podrže nominaciju SLW-a za UNESCO TBR, dok će Regionalna agencija za zaštićena područja u Skadru i Kancelarija za nacionalne parkove u Podgorici biti opremljene za sprovođenje učestalijih i obimnijih aktivnosti u cilju bolje konzervacije i monitoringa.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo

Kulturno nasljeđe - djeluj PAMETNO, štedi vodu!

Projekat „Kulturno nasljeđe – djeluj PAMETNO, štedi vodu!“ sprovodi NVO Kosovski centar za razvoj (KDC) kao vodeći partner u saradnji sa D.O.O Vodovod „Bistrica“ Bijelo Polje i Regionalnim preduzećem

„Hidrodrini“ područne jedinice Peć. Projekat nastoji da unaprijedi upravljanje prirodnim resursima u prekograničnom području Crne Gore i Kosova. Ukupna vrijednost projekta je 523.577,60 eura i tokom 24 mjeseca sprovođenja rezultiraće unapređenjem Sistema upravljanja vodama u opštinama Peć (Kosovo) i Bjelo Polje (Crna Gora), kao i povećanjem znanja i svijesti stanovništva u Peći i Bijelom Polju o potrebi i značaju očuvanja vodnih resursa. U okviru projekta su već održani inicijalni sastanci i konferencija za medije kako bi se označio početak projektnih aktivnosti.

Pogledajte video sa konferencije [ovdje](#).

Novi pristup revitalizaciji životne sredine - NERA

Opština Tuzi u partnerstvu sa Opštinom Peć sprovodi projekat „Novi pristup revitalizaciji životne sredine – NERA“, ukupne vrijednosti 479.027,23 eura. Projekat ima za cilj da doprinese zaštiti životne sredine kroz strateški orijentisan pristup u lokalnim zajednicama u Crnoj Gori i na Kosovu. Projekat se fokusira na jačanje kapaciteta lokalnih aktera za uspostavljanje efikasnog modela upravljanja čvrstim otpadom u opštinama Tuzi i Pećina osnovu participativnog pristupa građana. U cilju obilježavanja početka projektnih aktivnosti u Tuzima je 27. juna organizovana konferencija za novinare.

Više informacija o projektu pogledajte na [FB stranici](#).

Mladi NEET: nove mogućnosti za posao i povećanje zapošljivosti - UNEETED

U cilju poboljšanja društvenog položaja mladih ljudi koji nisu u obrazovanju, zapošljavanju ili obuci (NEET) u odabranim opštinama u Crnoj Gori i na Kosovu kroz unaprijeđenje njihove zapošljivosti i njihovog povezivanja sa potencijalnim poslodavcima, Institut za strateške studije i projekcije (ISSP), Privredna komora Crne Gore, Opština Mojkovac i

Institut za razvojne politike (INDEP) sprovode projekat „Mladi NEET: nove mogućnosti za posao i povećanje zapošljivosti – UNEETED“. Ovaj projekat, ukupne vrijednosti 206.250,56 eura, započeo je u martu 2023. godine i sprovodiće se 24 mjeseci. Projekat predviđa sprovođenje sveobuhvatnog istraživanja među mladima NEET u cilju razvoja omladinskih politika, umrežavanja mladih NEET-a i različitih

zainteresovanih strana i promociju mobilnosti radne snage kroz posebnu platformu, unapređenje znanja i vještina NEET mladih u odabranim opštinama. Pilot intervencija će dovesti do povećanja zapošljivosti i zapošljavanja mladih, kao i do povećanja kapaciteta lokalnih zajednica i lokalnih aktera u razumijevanju potreba i potencijala mladih NEET u cilju poboljšanja njihovog položaja u društvu.

Brze činjenice - NEET

NEET se odnosi na mlade koji nisu u obrazovnom sistemu, zaposleni ili na obuci. Procenat mladih koji nisu u obrazovnom sistemu, zaposleni ili na obuci je dobro utvrđen indikator koji redovno objavljuje Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) od kasnih 1990-ih.

nasljeđa u jednu sveobuhvatnu ponudu prirodnog i kulturnog turizma i zajednički ih promovirati. Ovo će se postići kroz formiranje prekograničnog turističkog klastera koji će povezivati 10 lokaliteta kulturnog nasljeđa na Kosovu i Crnoj Gori i biće dio tematske turističke ponude „TIME TRAVEL“ koja će se zajednički promovirati kroz marketinšku kampanju.

Osnovne informacije o projektu možete dobiti na internet stranici [NTO](#).

TIME TRAVEL

To contribute to improvement of the quality and diversification of the tourism offer building on natural and cultural heritage at cross-border rural areas of KOS and MNE

Quick overview:

Project title: The Cultural Renaissance from Skadar Lake to Kosovo – TIME TRAVEL
Donors: Cross-Border Cooperation Programme Montenegro - Kosovo* 2014-2020 under the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA II)
Project value: 391.000,00 EUR
Implementation period: March 2023 - February 2025
Partners: Community Development Fund (CDF), Centre for Sustainable Tourism Initiatives - CSTI, National Tourism Organisation of Montenegro, Municipality of Kline

Prekogranični zeleni dogovor

Uspješno partnerstvo između Fondacije za razvoj sjevera Crne Gore (FORS Crna Gora) i Evropskog centra za manjinska pitanja (ECMI Kosovo), sada pojačano podrškom Opštine Berane, nastavlja se u oblasti unapređenja zaštite životne sredine u prekograničnom regionu između Crne Gore i Kosova kroz projekat „Prekogranični zeleni dogovor“. Projekat vrijednosti 493.683,21 eura, koji će trajati dvije godine, nastojeći da ojača kapacitete institucija i ljudi u prekograničnom regionu za unapređivanje upravljanja čvrstim otpadom i kontrole zagađenja vazduha. Dodatno, projekat će raditi na podizanju svijesti javnosti u prekograničnom regionu o značaju zaštite životne sredine, poboljšanju upravljanja čvrstim otpadom i značaju reciklaže. Očekivani rezultati projekta su poboljšanje tehničkih i kadrovskih kapaciteta ekoloških kompanija i institucija u ciljnom regionu za upravljanje čvrstim otpadom i kontrolu zagađenja vazduha, njihovo upoznavanje sa dobrom praksom EU, kao i davanje preporuka za unapređivanje upravljanja čvrstim otpadom na lokalnom nivou i unapređivanje saradnje između zainteresovanih strana u oblasti životne sredine iz Crne Gore i Kosova.

Evokacija i privlačenje kulturnog nasljeđa - Hrišćanska antika i tursko kupatilo za kulturni turizam

Projekat „Evokacija i privlačenje kulturnog nasljeđa – Hrišćanska antika i tursko kupatilo za kulturni turizam“ nastojeći da doprinese povećanju ekonomske konkurentnosti područja kroz povećanje kulturnog turističkog potencijala. Ovaj dvogodišnji projekat ukupne vrijednosti 434.272,10 eura, sprovode J.U. Polimski Muzej iz Berana i NVO „Marimangat e Pejës“ sa Kosovske strane. Projekat ima za cilj da doprinese razvoju kulture i turizma kroz zajedničku valorizaciju i promociju nepokretne kulturne baštine ovog područja, što će podstaći porast broja turističkih posjetilaca i povećanje prihoda lokalnih zajednica. Pored toga, projekat se fokusira na primjenu savremenog alata u svrhu proučavanja, konzervacije i valorizacije koji drastično unaprijeđuje konvencionalnu praksu u procesu konzervacije, promocije i valorizacije kulturnih dobara. Takođe, jedan od ciljeva projekta je i uvođenje 3D tehnologije za obradu, čuvanje, prezentaciju i očuvanje odabranih podataka o nepokretnom kulturnom nasljeđu, čime se obezbjeđuje čvrsta platforma za dalje istraživanje, razvoj i podizanje svijesti o značaju kulturnog nasljeđa za društvo.

Vještine za održivo zapošljavanje u prekograničnom regionu Crne Gore i Republike Kosovo - Bez Granica!

Projekat „Vještine za održivo zapošljavanje u prekograničnom regionu Crne Gore i Republike Kosovo – Bez Granica!“ nastoji da doprinese povećanju profesionalne vještine i kompetencije nezaposlenih mladih i žena u prekograničnom regionu kako bi se zadovoljile potrebe za zapošljavanjem u sektoru turizma i ugostiteljstva. Projekat u vrijednosti od 262.796,22 eura sprovode Privredna komora Crne Gore, Privredna komora Republike Kosova, Regionalni biznis centar Berane i Institut za obrazovanje, obuke i istraživanja (ETRI) sa Kosova.

Projekat će omogućiti razvijanje vještina samozapošljavanja/preduzetništva među mladima i ženama u prekograničnom regionu u oblasti poljoprivrede, gastronomije i tradicionalnih zanata. Takođe, projekat će rezultirati i uspostavljanjem prekograničnog brenda za promociju lokalnih proizvoda i usluga, sa ciljem unaprijeđenja konkurentnosti, promovisanja samozapošljavanja kao i preduslova za dalje zapošljavanje u prioritetnim sektorima u prekograničnom regionu. Projekat će trajati 24 mjeseci i sprovede se u 15 opština.

Putovanje kroz vrijeme - Kulturna renesansa od Skadarskog jezera do Kosova

Projekat „Putovanje kroz vrijeme - Kulturna renesansa od Skadarskog jezera do Kosova“ će doprinijeti poboljšanju kvaliteta i diversifikaciji turističke ponude zasnovane na prirodnom i kulturnom nasljeđu u prekograničnim ruralnim područjima Kosova i Crne Gore. Vodeći partner ovog projekta je Fond za razvoj zajednice (CDF) sa Kosova, Opština Klina je partner sa Kosovske strane, dok su partneri sa crnogorske strane Centar za inicijative iz oblasti održivog turizma (CSTI) i Nacionalna turistička organizacija Crne Gore (NTO). Projekat je započeo sprovođenje u martu 2023. godine i traje dvije godine, dok je ukupan iznos projekta 404.235,73 eura.

Specifični cilj projekta je razvijanje modela znanja za očuvanje, valorizaciju, interpretaciju i integraciju lokaliteta duž staza prirodnog

C.L.O.S.E.R. - Mogućnosti vođene kulturom za održivu ekonomsku revitalizaciju.

Kosovska Fondacija za kulturno naslijeđe bez granica u partnerstvu sa Opštinom Bar sprovodi dvogodišnji projekat „Mogućnosti vođene kulturom za održivu ekonomsku revitalizaciju - C.L.O.S.E.R.". Ukupna vrijednost projekta je 400.000 eura. Projekat će doprinijeti poboljšanju dobrobiti zajednice u prekograničnom regionu kroz kreiranje modela razvoja zasnovanih na kulturi, dok ujedno nastoji da prekogranične vrijednosti kulturnog naslijeđa budu široko priznate, prihvaćene i promovisane. Najznačajniji očekivani rezultati projekta su prilagođavanje i stavljanje u upotrebu lokalitet kulturnog naslijeđa na Kosovu koji će se koristiti kao Kreativni Hub Zapadnog ekonomskog regiona, kao i revitalizacija starih puteva Starog grada Bara kroz čišćenje, označavanje i manje konzervatorske radove. Uz to, relevantne zainteresovane strane iz prekograničnih opština, uključujući mlade, imaju priliku da povećaju kapacite u oblasti upravljanja objektima kulturnog naslijeđa, tumačenja lokaliteta naslijeđa i menadžmenta u turizmu.

Transformacija naših sela u turističke destinacije

U narednih dvije godine, Opština Peć kao vodeći partner u saradnji sa Regionalnom razvojnom agencijom – Zapad (RDA-West) sa Kosova i Regionalnom razvojnom agencijom za Bjelasicu, Komove i Prokletije, će sprovesti projekat „Transformacija naših sela u turističke destinacije". Ukupna vrijednost projekta je 456.106,76 eura a cilj projekta je da doprinese poboljšanju obima, kvaliteta i vidljivosti turizma sa aspekta valorizacije kulturnog i prirodnog naslijeđa. Specifični cilj projekta je podrška seoskom turizmu razvijanjem turističke ponude, što će se postići kroz povećanje kapaciteta za seoski turizam, razvijanje i promovisanje turističke ponude u selima.

U zapošljavanju, obrazovanju, obuci - IN EET

U cilju doprinosa socijalne uključenosti ranjivih grupa stanovništva, kao i njihovom pristupu tržištu rada, NVO Juventas iz Crne Gore i NVO Labyrinth sa Kosova, sprovode projekat „U zapošljavanju, obrazovanju, obuci – IN EET".

Kroz ovaj dvogodišnji projekat ukupne vrijednosti 209.448,10 eura, partneri će raditi na poboljšanju zapošljivosti mladih u rizičnim grupama kroz pružanje konkurentnih vještina i radnog iskustva, doprinos socijalnoj reintegraciji zatvorenika i bivših zatvorenika kroz ekonomsko osnaživanje, kao i na jačanju kapaciteta institucija socijalne zaštite u radu sa ugroženim grupama. Kao rezultat ovog projekta mladi u riziku u obje zemlje će biti ekonomski osnaženi uz radno iskustvo. Naime, bivši zatvorenici u obje zemlje će steći vještine i imaće pristup tržištu rada, dok će ujedno institucije socijalne politike i socijalne zaštite iz

prekograničnog regiona uspostaviti saradnju i ojačati svoje vještine u razvoju socijalnih politika u cilju aktiviranja krajnjih korisnika. Projektni partneri su započeli sa aktivnostima i objavili poziv za učešće mladih u plaćenom programu stručnog usavršavanja/obuke koji će trajati od 2 do 4 meseca. Očekuje se da će ukupno 40 mladih ljudi učestvovati i sarađivati sa različitim poslodavcima.

Turizam za budućnost

Dvogodišnji projekat „Turizam za budućnost" ukupne vrijednosti 427.507,70 eura sprovodi NVO Prishtina REA kao vodeći partner u partnerstvu sa Planinarskim udruženjem „Đeravica" sa Kosova i crnogorskim partnerima Opštinom Kolašin i Institutom za preduzetništvo i ekonomski razvoj. Cilj projekta je da doprinese razvoju prekograničnog održivog turizma kroz umrežavanje, uvođenje sertifikata „Zeleni ključ" i eko standarda, unaprijeđenje konkurentnosti i zajedničku promociju.

Kroz svoje specifične ciljeve projekat nastoji do povećanja održive i efektivne demonstracije upravljanja sistemom ekoturizma u prekograničnom području sa fokusom na životnu sredinu, socio-ekonomska pitanja, kvalitet, zdravlje i bezbjednost, kao i na standarde i kapacitete u skladu sa međunarodnim eko-oznaka. Takođe jedan od specifičnih ciljeva je i povećanje društvene i ekonomske koristi za lokalnu zajednicu i smanjenje negativnih uticaja, u smislu zapošljavanja lokalnog stanovništva, podržavanje lokalnih inicijativa i mogućnosti lokalnih

preduzetnika da dopune sistem eko razvoja. Projekat je održao svoju inicijalnu konferenciju u Peći 31. avgusta na kojoj su predstavljene predstojeće aktivnosti.

Promocija IPA III Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija

Šefica Zajedničkog tehničkog sekretarijata **Sanja Todorović** predstavila je IPA III Program prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija u okviru sastanka „EUSAIR finansijski dijalog“ koji je održan u Podgorici 20. jula 2023. godine. Sastanak je okupio predstavnike crnogorskih ministarstava uključenih u implementaciji Strategije kroz četiri tematska stuba, kao i predstavnike Ministarstva evropskih poslova koji su zaduženi za koordinaciju nacionalnih IPA programa i programa teritorijalne saradnje.

Prioriteti nacionalnih IPA programa i programa evropske teritorijalne saradnje poklapaju se sa ciljevima Strategije EU za Jadransko-jonski region (EUSAIR), te je ocijenjeno da je potrebno stvoriti bolju sinergiju i prepoznati mogućnosti za pripremu konkretnih projekata na vrijeme.

Strukture IPA programa prekogranične učestvovala na Regionalnom konsultativnom Forumu prekogranične saradnje

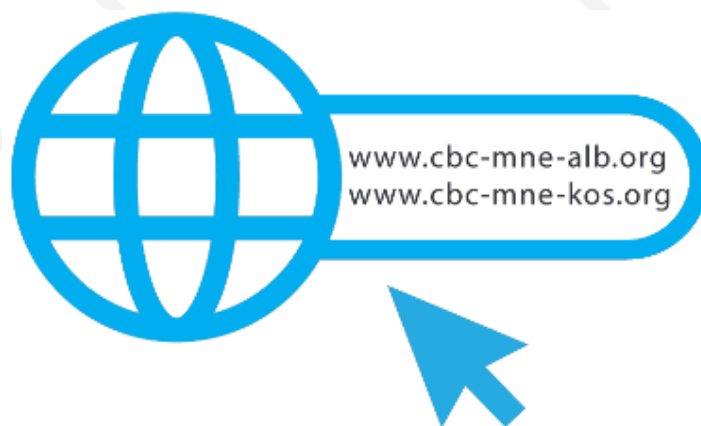
Strukture IPA programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Kosovo učestvovala su na Regionalnom konsultativnom forumu prekogranične saradnje u organizaciji CBIB+. Cilj događaja je bio da se olakša komunikacija i razmjena informacija među zainteresovanim stranama IPA-IPA prekogranične saradnje, kao i da se podstakne dijalog u vezi sa sprovođenjem programa.

Cilj 9. Foruma je bio da okupi IPA zajednicu prekogranične saradnje i da razmotre regionalna pitanja. Ove diskusije su obuhvatile različite teme, uključujući napredak IPA II programa prekogranične saradnje, principe i modifikacije povezane sa IPA III programom prekogranične saradnje, kao diskusije o novom pristupu strategiji komunikacije i vidljivosti, zajedno sa drugim temama u vezi sa programima prekogranične saradnje. Događaj je okupio više od 70 zainteresovanih strana iz regiona.

Tokom događaja, Operativne strukture oba programa imale su priliku da predstave dosadašnja dostignuća programskog okvira IPA II i sa ostalim regionalnim akterima podijele izazove, ali i dobre prakse koje su iskusile tokom implementacije.

» Operativne strukture programa (kliknite na ikone kako bi posjetili njihovu internet stranicu)

Ministarstvo
evropskih poslova

Vlada Crne Gore
Ministarstvo finansija
Direktorat za finansiranje i ugovaranje
sredstava EU pomoći

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Pushtetit Lokal
Ministarstvo lokalne samouprave
Ministry of Local Government

**ZAJEDNIČKI TEHNIČKI SEKRETARIJAT IPA
PROGRAMA PREKOGRANIČNE SARADNJE
CRNA GORA – ALBANIJA | CRNA GORA – KOSOVO 2014–2020**

Zajednički tehnički sekretarijat – **Sjedište**
Adresa: Beogradska 17, 81 000 Podgorica, Crna Gora
Telefon: + 382 20 240 784; + 382 20 240 631;

Sanja TODOROVIĆ
Šefica Zajedničkog tehničkog sekretarijata
E-mail: sanja.todorovic@jts-mne-alb-mne-kos.org
Maja RADOVIĆ
Službenik za finansije i nabavke
E-mail: maja.radovic@jts-mne-alb-mne-kos.org
Nikola ĐONOVIĆ
Projekttni službenik
E-mail: nikola.djonovic@jts-mne-alb-mne-kos.org
Almir ČAUŠEVIĆ
Projekttni službenik
E-mail: almir.causevic@jts-mne-alb-mne-kos.org
Petar BELADA
Administrativni asistent
E-mail: petar.belada@jts-mne-alb-mne-kos.org

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Skadar**
Adresa: Rruga Ndoc Çoba, br 1 Skadar, Albanija
Telefon: + 355 22 80 20 80;

Nersada MANDIJA
Projekttna službenica u Anteni
E-mail: nersada.mandija@saspac.gov.al

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Priština**
Adresa: Ulica Tirana, ulaz D, V sprat, broj 53, (kompleks PRIME), 10 000 Prishtina, Kosovo

Gazmir RACI
Projekttni službenik u Anteni
E-mail: gazmir.raci@jts-mne-alb-mne-kos.org

www.cbc-mne-alb.org | www.cbc-mne-kos.org

@cbc.mne.alb

@cbc.mne.kos

Projekat finansira
Evropska unija